

A románnyelvű hittudományi főiskolák és szemináriumok akadálytalanul működnek, a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen az előadásokat román nyelven is tartják, sőt az imperiumváltás után közvetlenül, 1941-ben a román egyetemi hallgatók méltányosságából román nyelven teheték vizsgálataikat is, mert egy év az államnyelv elsajátítására nem elegendő.

A középiskolák, főiskolák és az egyetem szokásos táblázatos adatait a füzet az intézmények hivatalos kiadványaiból egész teljességükben közli.

A visszatért területen lévő román sajtó, román kiadványok, a román irodalom, képzőművészet és »kultúrális rendezések« (előadások, ünnepélyek) nagyon érdekes, tanulságos, de bennünket itt közelebbről kevésbé érdeklő részletes ismertetése után, 11 oldalon kimerítő bibliográfiát is nyújt a füzet. Végül német és román nyelven rövid tartalmi összefoglalást is kapunk.

A magyar állam- és művelődési kormányzat, a pécsi Kisebbségi Intézet és a füzet szerzőjének szellemét olyan vonásokban tárja elénk ez a szorgalmas és gazdag körültekintésű közlemény, amelyekre román hámfittársaink bizalommal tekinthetnek, mi pedig nagyraértékeléssel és örömmel.

vitéz Szőnyi Sándor.

Nádor Jenő: Tessedik Sámuel, a hitszónok és a tanár. Különlenyomat a Szarvasi Ag. Hittv. Ev. Vajda Péter-gimnázium 1940–41-i évkönyvéből. 1941., 8-r., 12 l.

Nem egyszer volt már alkalmunk Nádor Jenőnek, a buzgó és jeles Tessedik-kutatónak kiadványait s tanulmányait ismertetniünk a Magyar Pedagógia hasábjain. Most újabb Tessedik kéziratokat fedezett föl gimnáziuma könyvtárában és pedig Tessediknek a szarvasi evangélikus templomban 1796 ápr. 24-én elmondott prédikációját, amint azt egyik buzgó hive följegyezte, majd a gyakorlati gazdasági iskolában 1805-ben tartott kélelvi vizsgának vázát. Mindkét kézirat neveléstörténeti érdekességű. Tessediknek ugyanis téméredék kidolgozott, kéziratban sokáig kallódott egyházi beszéde közül semmi nem maradt fön. Így Nádor legalább ezt az egy előkerültet megmentette a feledéstől. Megismerjük belőle a népnevelő nagy papot, aki apostoli hivatásába is beleviszi a nevelői gondolatot: s a kiikelet nyilásáról beszélve, Istennek különös jóságát magyarázza, amely a föld kéének megújításával a gyarló embert is belső föltámadásra inti. Ebben a kis beszédben is benne van Tessedik egész lelke. Szövéének alapszála a természettudományok jól ismert tanaival számot vető, reális világszemlélet, keresztzszála a pietizmus szelid áhítatából fonódó s lbőséges szentirási textusokkal erősített hit. Biblikus gondolatritmusai, egyszerű embereknek, földközél, falusi gyülekezetnek szánt hasonlatai sokszor Pázmány hasonló témához kapcsolódó prédikáló modorát juttatják eszünkbe.

A második kis irat még érdekesebb oldaláról világítja meg Tessediket. Előre feljegyezte benne a kérdéseket, amelyeket a vizsgán tanítványaihoz intézni fog s mindjárt a feleleteket is odahevenyészte. Maguk a kérdések nem lepnek meg, hisz a Tessedik nagy műveiben százsor ismétlődő gondolatkinészet tömörítik. Iskolájában szemléltetve tanított, az okszerű gazdálkodás több és jobb eredményeinek okait puhatolja. Hozzáírkált feleleteiben

nyugtalan agya ötletek tömegét pendíti meg, amelyekre examináláskor bizonyára sort kerített, mert amit kimerített, ki is huzta azonnal. Kérdezéséből kiviláglik, hogy nem annyira számonkért, hanem a gondolkodtató válasz kikényszerítésével is rávezetni s oktatni akart. Nádor Jenő kibetűzte ezeket a kusza sorokat s a nyilvánosságnak soha nem szánt műhelytitkot fölfedve, érdekes oldalfénnyel világitotta meg a nagy népnevelő mind sokoldalubb-nak bizonyuló egyéniségét.

Borotvás Nagy Sándor.

Biczó Ferenc: A magyar vers korszerű tanítása. Kolozsvár, 1942., 179 l.

Biczó Ferenc legújabb könyvében fokozottan a példaadás szelleme az igazi érték. Nem az, amit mond, — bár ez is szép, lelkiismeretesen megírt anyag, jó tereprajz a versolvasás birodalmában —, hanem *ahogyan* elmondja, s tanári arca, amint szavai, mozdulatai nyomán, egy sereg munkatárs-tanuló közt, felidéződik előttünk. Könyvének inkább ajánlója akarok lenni; aakit érdekel, ugys elolvassa, s szeretném, ha minden magyarszakos tanár asztalán ott volna, sőt a más nyelvek, irodalmak tanáraién is, mindenkién, akit a vers egyáltalában érdekel. Érdeme, hogy ami szempont csak számbajöhet itt, mind felvetődik Biczónál s bőséges vallomásokot kapunk róluk. A másik, hogy a verset természetesen a tanítás legfinomabb anyagának tekinti, az iskola virágos kertjének, megkedveltetésében tehát végtelen gyöngédséget, tapintatot ajánl. Nincs lélek, mely a versre fogékony ne lenne, de sok tanuló nehezen hangolható rá, kivált ha kezdetben meggondolatlanul bántak vele. Az egyéni hozzáférékést mutatja be Biczó, a türelem és a szeretet szafféle eszközével, a lelkesítésnek olyan módján, melyet inkább csak érezni lehet. Könyve főként a keményebb, merevebb szellemű tanárok kezébe való, akik — bár elsőrangú műveltségük — realisabb gondolkozásuknál fogva inkább a próza felé hajlanak s a verses műben is többnyire a gondolatot keresik. A vers illanó jószág, s korunk nagyon megszükitette ezt a végtelen világot, inkább a cselekvést magát, az aktualitást keresi benne. Azonban az érzékenyebb lelkületű olvasók száma is megcsappant. Ne tévesszen meg az antológiák virágzása, ez is bizonyos rejtett vérszegénység jele. Hiszen közönségünk — keveset s a költőket kivéve — magyrészt nem verseskötetek, hanem gyűjtemények után érdeklődik. Egy ilyen gyűjtőkötet, inségesen kevés néhányadmagával, olyan, mint valami kislexikon: pár száz lapon benne van egy korszaknak vagy az egész irodalomnak szemelt anyaga, a költő kötetei vígan sárgulhatnak a kirakatokban. Biczó könyve hálistennek az antológiák szűk világon túl is érdeklődést igyekszik kelteni tanítványaiban, nemcsak választott verseket élvez velük, hanem életeket, s rajtuk keresztül korszakokat is fontolóra vesz, szembesít, s ugyancsak megmozgatja bennük az összefüggések iránti érdeklődés, a kutatás, továbbolvasás szellemét.

Magam főként azt élveztem a könyvben, *ahogyan* Biczó óráinak lefolyását s a távolabbi hatás mozzanatait elmeséli. Néhol épen azok a lapok váltak véremmé, melyeken a »korrekt« fogalmazás, az ismétlést nem tűró szabotosság embere talán egyhelyben-forgást vethetne a szemére. Biczó eleve fél a nyargalástól s ahol vetett, ott szerető türelemmel be is akar takarítani,